

Наукові перспективи

Видавнича група

Bulletin of Science and Education

ВІСНИК НАУКИ ТА
ОСВІТИ

ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

№ 8(14) 2023

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 8(14) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

***(Series " Philology ", Series " Pedagogy ", Series " Sociology ",
Series " Culture and Art ", Series " History and Archeology")***

Issue № 8(14) 2023

Kiev – 2023

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2023. № 8(14) 2023. С. 1051

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 31.08.2023, № 11/8-23)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходить застосування тематика наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна);
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України;
- ✚ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волошенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✚ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Литвинська Світлана Віталівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✚ Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)

Піковська Т.В. 955
*ІСТОРИЯ КОДИФІКАЦІЇ ЧЕСЬКОГО ЦИВІЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА ВІД АВСТРО-УГОРСЬКОЇ МОНАРХІЇ ДО
ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (1811-2011 рр.)*

Романюк І.М., Зінько Ю.А., Долинна А.С. 967
*НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ
СЕРЕДИНИ 1950-х – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 1960-х рр. В
УКРАЇНІ*

Стрілець В.В., Любовець О.М. 976
*АРАБСЬКА ВЕСНА: ЗМІСТ І СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ В
СВІТОВИХ ЕЛЕКТРОННИХ ЕНЦИКЛОПЕДІЯХ*

Хоменко П.П. 988
*ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО
УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕНІЯХ НАПРИКІНЦІ
XVIII СТОЛІТТЯ*

Шевчук Т.В. 1001
*ПОБУТ ВИХОВАНОК ЄПАРХІАЛЬНИХ ЖІНОЧИХ УЧИЛИЩ
ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ КИЄВА НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. У
ЗВІТАХ ПРО ЕКСКУРСІЇ*

Шульга С.А. 1015
*ЧЕСЬКА МАТИЦЯ ШКІЛЬНА: ЗБЕРЕЖЕНА ІДЕНТИЧНІСТЬ
(до 100-літньої річниці від заснування)*

СЕРІЯ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

Дубровіна І.В. 1029
ДИТИНСТВО ТА МОЛОДІ РОКИ О. ОЛЕСЯ

СЕРІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

Бержанір А.Л. 1041
*ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ
СОЦІОЛОГІЇ ОСВІТИ*

СЕРІЯ «СОЦІОЛОГІЯ»

УДК 378:316.74:37

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-1041-1050](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-1041-1050)

Бержанір Анатолій Леонідович кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, 20301, тел.: (04744) 3-45-82, <https://orcid.org/0000-0002-3224-5008>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СОЦІОЛОГІЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті показано сутність теоретико-методологічних підходів до інтерпретації соціології освіти як чинника удосконалення освітнього процесу, впровадження інновацій і сучасних технологій у систему освіти. Значущість таких досліджень визначається фундаментальністю соціального інституту освіти. Соціологічний аналіз дає можливість вивчити механізми регуляції розвитку освітньої сфери з точки зору впливу соціальних чинників на якість освіти з урахуванням специфіки формування управлінських моделей.

Визначено основні завдання соціології освіти, які полягають у дослідженні тенденцій і закономірностей, що діють у сфері освіти. Відбувається переорієнтація соціології освіти із дослідження внутрішніх процесів, що здійснюються в освіті, на аналіз її зв'язків із особливостями соціально-стратифікаційних змін, специфікою соціалізації особистості, соціальної діяльності та соціальної взаємодії.

Обґрунтовано важливість соціологічної інтерпретації освіти у зв'язку із її безпосереднім впливом на ефективність функціонування економічної системи шляхом забезпечення якості освітньо-професійної підготовки учасників виробничої діяльності. Вивчення процесів формування соціально-професійної структури суспільства у аспекті формування у працівників необхідних знань, умінь, навичок, набуття ними відповідних соціально-статусних відбувається на основі застосування методу функціонального аналізу освіти.

Встановлено визначальну роль освіти освіти в активному здійсненні процесу соціалізації особистості. У процесі навчання на основі формування і реалізації потреб у цінностях культури і у створенні на основі них моделей соціальної поведінки забезпечується соціокультурна самоідентифікація людини. Соціологічне дослідження теоретичних аспектів освіти дає можливість обґрунтувати використання соціальними спільнотами та особистостями надбань культури для формування і розвитку їх соціальної активності, творчої діяльності і самоудосконалення.

Показано практичні засоби і прийоми трансформації наукового знання в освітнє, перетворення нових наукових відкриттів у надбання тих, хто навчається. Найбільшою мірою усе це залежить від фундаментальності теоретичної підготовки педагогів, їх методичної майстерності, використання інформаційних технологій, наявності сучасного обладнання тощо.

Ключові слова: соціології освіти, теоретико-методологічні підходи, особистість, освітня сфера, соціологічний аналіз, соціалізація особистості, культура, соціокультурна самоідентифікація людини.

Berzhanir Anatolii Leonidovych Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor of the Department of Social and Legal Disciplines, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Sadova St., 2, Uman, 20301, tel.: (04744) 3-45-82, <https://orcid.org/0000-0002-3224-5008>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE INTERPRETATION OF THE SOCIOLOGY OF EDUCATION

Abstract. The article shows the essence of theoretical and methodological approaches to the interpretation of the sociology of education as a factor in improving the educational process, introducing innovations and modern technologies into the education system. The significance of such research is determined by the fundamental nature of the social institution of education. Sociological analysis makes it possible to study the mechanisms of regulation of the development of the educational sphere from the point of view of the influence of social factors on the quality of education, taking into account the specifics of the formation of management models.

The main tasks of the sociology of education are determined, which consist in the study of trends and patterns operating in the field of education. There is a reorientation of the sociology of education to the study of internal

processes carried out in education, to the analysis of its connections with the features of social stratification changes, the specifics of the socialization of the individual, social activity and social interaction.

The importance of the sociological interpretation of education in connection with its direct impact on the efficiency of the functioning of the economic system by ensuring the quality of educational and professional training of participants in production activities is substantiated. The study of the processes of formation of the socio-professional structure of society in the aspect of the formation of the necessary knowledge, skills, skills among employees, the acquisition of appropriate social status by them is based on the application of the method of functional analysis of education.

The determining role of education in the active implementation of the process of socialization of the individual has been established. In the process of learning, on the basis of the formation and realization of needs in the values of culture and in the creation on the basis of models of social behavior, a person's socio-cultural self-identification is ensured. A sociological study of the theoretical aspects of education makes it possible to substantiate the use of cultural assets by social communities and individuals for the formation and development of their social activity, creative activity and self-improvement.

Practical means and methods of transformation of scientific knowledge into educational, transformation of new scientific discoveries into the property of students are shown. To the greatest extent, this depends on the fundamental nature of the theoretical training of teachers, their methodological skills, the use of information technology, the availability of modern equipment, etc.

Keywords: sociology of education, theoretical and methodological approaches, personality, education, sociological analysis, personality socialization, culture, sociocultural self-identification of a person.

Постановка проблеми. Сучасний етап функціонування, а також визначення перспектив розвитку системи освіти як складного соціального феномену вимагає наукового осмислення із застосуванням полідисциплінарних досліджень. Поглиблені розробки проблем освіти передбачають, зокрема, застосування соціологічного аналізу. Це обумовлено тим, що освіта – це не тільки один із фундаментальних соціальних інститутів, але й значуща сфера життєдіяльності суспільства та один із найбільш значних засобів і каналів самореалізації особистості.

Соціологічне вивчення освітньої діяльності підкреслює актуалізацію особистісного джерела в освітній діяльності. Ця

необхідність зростає в умовах бурхливого впровадження різноманітних інформаційних технологій, які сприяють індивідуально-особистісним процесам перетворення інформації у знання.

Вирішуючи завдання підвищення якості та ефективності освітньої діяльності, науковці виокремлюють її соціологічний аспект під час концептуалізації нормативної вимоги суспільства до діяльності інституту освіти щодо відповідності критеріям ефективної діяльності та оптимальному виконанню визначених соціальних функцій.

В умовах ускладнення плину суспільного прогресу соціологічний підхід дає можливість здійснити системний аналіз комплексу соціальних чинників, що впливають на якість освіти. Також важливими є дослідження її соціальної ролі та значення як механізму регуляції розвитку освітньої сфери та суспільства загалом з урахуванням специфіки формування різних управлінських і педагогічних стратегій.

Усе це дає підстави стверджувати, що наукові дослідження у галузі соціології освіти забезпечать інноваційний розвиток освітнього процесу, наповнять його теоретичний і емпіричний зміст відповідно до соціально-економічних і духовно-ціннісних реалій сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні підходи до соціологічної інтерпретації освіти і соціокультурної динаміки розробили у своїх наукових працях зарубіжні учені В. Адамський, П. Бергер, Р. Будон, П. Бурд'є, А. Жерар, Р. Жиро, Д. Зерто, Т. Лукман, К. Манхей, А. Моль, П. Сорокін, Ж. Ферге, Я. Щепаньський та інші.

Вітчизняні науковці В. Андрущенко, В. Арбеніна, В. Астахова, С. Войтович, І. Гавриленко, М. Головатий, І. Ковальова, Б. Кравченко, В. Кушерець, В. Луговий, М. Лукашевич, В. Майборода, О. Навроцький, В. Осовський, І. Попова, М. Романенко, О. Скідін, Л. Сокурянська, Л. Сохань, І. Тарапов, В. Чепак, Шеремет, С. Шудло, О. Якуба та інші досліджували теоретико-методологічні принципи інституційних засад функціонування освіти, її індикаторів, механізмів, сутнісних характеристик, а також системи об'єктивних соціальних чинників, які впливають на реалізацію освітнього процесу.

Наукові праці О. Бабкіної, В. Бакірова, О. Вишняка, В. Геєця, С. Гончарова, В. Кременя, О. Куценко, М. Лукашевича, В. Мошинського, В. Пилипенка, В. Семиноженка, О. Сидоренка, М. Туленкова, О. Хомерікі та інших учених присвячені різним аспектам соціології вищої освіти, зокрема, обґрунтуванню шляхів впровадження інноваційних технологій в українській системі університетської освіти.

Існує потреба у подальшому науковому аналізі питань соціологічної інтерпретації сучасної освіти в умовах соціальної

динаміки, впливу позитивної взаємодії освіти з наукою, культурою, вирішення проблем соціокультурної підготовки майбутніх фахівців тощо.

Метою статті є дослідження сутності теоретико-методологічних підходів до інтерпретації соціології освіти як необхідної умови підвищення ефективності освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Істотні соціальні трансформації, зростання значущості системи освіти як значного чинника соціального розвитку, реалізація освітніх новацій і наявність змін, що відбуваються у соціологічній науці обумовлюють визначення завдань соціології освіти на початку ХХІ ст.

Українські учені-соціологи М. Лукашевич і М. Туленков [1] зазначають: «Маючи певну мету діяльності і виконуючи свої функції, освіта задовольняє відповідні соціальні потреби та інтереси. Внаслідок цього стабілізуються соціальні відносини і узгоджується різноманітна діяльність членів суспільства. Функціонування освіти, виконання людьми в межах цього соціального інституту певних ролей зумовлюється соціальними нормами її внутрішньої структури. Саме ці норми визначають обов'язковий порядок, встановлюють міру, стандарт поведінки людей, спрямовуючи соціальну діяльність. У зв'язку з цим слід зауважити, що освіта інтегрована в систему соціальних інститутів. Тільки така об'єднана система може забезпечити й гарантувати функціонування суспільства. Без соціальних інститутів взагалі не існує суспільства, людства як колективного утворення».

Основні завдання соціології освіти полягають у виокремленні та дослідженні тенденцій і закономірностей, що діють у сфері освіти. Разом з тим, відбувається переорієнтація соціології освіти із дослідження внутрішніх процесів, що здійснюються в освіті, на виявлення і аналіз її зв'язків із тенденціями соціально-стратифікаційних змін, особливостями соціалізації особистості, економічного розвитку, соціальної взаємодії тощо.

Під час дослідження соціологічних підходів сутності освіти Т. Ліщук-Торчинська [2] вказує на необхідність застосування таких концептуальних принципів: «Характеризуючи методологічні засади соціології освіти, слід спиратися на характерний соціологічній науці мультипарадигмізм. У дослідженні суспільства в цілому та окремих царин суспільного життя ні з позицій сучасності, ні в історико-соціологічному сенсі не буде продуктивною орієнтація на моністичну дослідницьку програму без урахування численних підходів, які відповідають складності предмету, який вивчають. Методологія є

рефлексією науки з приводу пізнавальних процедур, які застосовуються; вона втілюється в таких елементах наукового знання, як підходи, теорії, концепції, принципи, гіпотези, поняття».

Теоретичне осмислення освіти дає можливість виявити її місце і роль у розвитку економічної, соціальної, духовної сфер життєдіяльності суспільства. У цих аспектах завданнями соціології освіти є дослідження впливу освіти на розвиток економічної системи, соціальної мобільності, відтворення освітньої, професійно-кваліфікаційної структур і соціального устрою суспільства загалом.

Професор О. Хомерікі [3, с. 185] встановила, що освіта як соціальний інститут відповідає за своєчасну та адекватну підготовку людей до повноцінного функціонування в суспільстві. Система освіти не єдиний, але надзвичайно важливий чинник соціалізації людей. Осягненню суті та специфіки освіти як соціального інституту сприяє з'ясування її специфічних рис, до яких належать:

- соціально значущі функції навчання і виховання, підпорядковані суспільним потребам;
- форми закладів освіти, їх певна організація і становище в суспільстві;
- групи осіб, які професійно забезпечують функціонування освіти, певний статус цих осіб у суспільстві;
- регулятори функціонування закладів освіти і суб'єктів освітнянської діяльності (законодавчі і нормативні акти про освіту, кваліфікаційні характеристики, контрольні установи і т. ін.);
- спеціальні методи освітнянської діяльності – навчання, виховання;
- свідомо поставлені цілі;
- планомірна, систематична реалізація процесу свідомої соціалізації;
- певний зміст освіти – наявність навчальних програм і планів, відповідне дозування матеріалу;
- ефективність освітнянської діяльності у формуванні багатьох психічних рис людини, розвитку її мислення;
- використання освіти як механізму запобігання соціально небажаних видів поведінки;
- зорієнтованість освітньої діяльності в майбутнє, заангажованість на формування передумов реалізації цього майбутнього [3, с. 185].

Оскільки функціонування інституту освіти безпосередньо впливає на ефективність економічної системи, передусім, через відповідну освітньо-професійну підготовку учасників виробничої діяльності, то

постійно існує необхідність у соціологічному аналізі освітньої діяльності. Застосувавши метод функціонального аналізу освіти, науковці вивчають процеси формування соціально-професійної структури суспільства з точки зору формування у працівників необхідних знань, умінь, навичок, які забезпечують їм набуття відповідних соціально-статусних характеристик.

Сучасні вимоги до професійної освіти фокусуються на отриманні знань і навичок, які можна застосувати у суміжних суспільних галузях і сферах. Така універсальність, у свою чергу, сприяє успішній адаптації особистості до змін у випадку її горизонтальної чи вертикальної соціальної мобільності.

На думку В. Чепак [4, с. 8], виходячи із предмета соціології та сутності освіти, основну проблематику сучасної соціології освіти належить окреслити як концептуальний розвиток функціональної моделі системи освіти та структурної моделі, що можуть слугувати методологічним підґрунтям наукових розробок у самій галузі, засадами її предметної єдності та орієнтирами у взаємодії із суміжними галузями знання, а також однією з передумов державної освітньої політики. Виокремлення саме функціональної моделі освіти не випадкове, оскільки дослідження функцій освіти є одним зі шляхів до визначення критеріїв ефективності освіти, підставою для оптимізації її організаційної структури. Ця модель застосовна також для загальнонаукового визначення сутності освіти, категоріального апарату її досліджень різними науковими дисциплінами, вироблення емпіричних параметрів розвитку системи освіти. Отже, роль соціології освіти полягає, по-перше в тому, що маючи філософські основи на теоретичному рівні, вона виконує методологічну функцію при осмисленні проблем освіти, як у межах вузькоспеціалізованих дисциплін, так і у площині пошуку конкретно-практичних рішень.

Соціологічне розуміння освіти пов'язане також із вивченням її визначальної ролі у активному здійсненні процесу соціалізації особистості. Забезпечення соціокультурної самоідентифікації кожної людини відбувається у процесі навчання на основі формування і реалізації потреб у продукуванні цінностей культури і у створенні на цих засадах моделей власної соціальної поведінки. Дослідження теоретичних аспектів освіти, таким чином, дають можливість обґрунтувати напрямки і шляхи використання соціальними спільнотами та особистостями надбань культури для формування і розвитку їх соціальної активності, творчої діяльності і самоудосконалення.

Необхідно відзначити інституційність функціонально-генетичних взаємозв'язків культури і освіти, які полягають у діалектичній залежності одна від одної – традиційно освіта вважається частиною культури, але, разом з тим, рівень культури у суспільстві залежить від стану розвитку освіти. І освіта, і культура як основоположні соціальні інститути відтворюють аксіологічні системи, забезпечують соціальний контроль за функціонуванням духовно-моральних принципів суспільства та окремих спільнот, верств, особистостей. Тобто, культурно-освітня парадигма є фундаментальним чинником подальшого удосконалення і розвитку освіти та суспільства.

Одним із головних напрямів досліджень сучасної вітчизняної соціології освіти, вважають В. Пилипенко і О. Волянська [5, с. 93–94], має стати вивчення процесу фундаменталізації системи останньої на основі сучасних досягнень науки і передусім впровадження в «педагогічне поле» нових принципів вивчення інформатики як фундаментальної науки і загальноосвітньої дисципліни. Підвищення «інтелекту» системи освіти полягає в наданні їй випереджального характеру. Тільки так вона зможе підготувати людей до майбутнього, дати їм необхідні орієнтири для успішної адаптації у зовсім новому для них інформаційному середовищі. Тому вельми важливим завданням соціології є дослідження шляхів прискорення просування в систему освіти нових результатів фундаментальної науки.

У процесі еволюції суспільства часто виникають ситуації, коли сформована модель розвитку перестає продукувати новий досвід і систему взаємодії необхідних соціуму напрямів діяльності. За таких умов традиційне розуміння соціального поступу втрачає функцію основоположного орієнтиру. Така ситуація особливо актуальною є для науковців, які починають критично переоцінювати існуючі парадигми і здійснюють інтенсивний пошук нових принципів та підходів, покликаних внести нову цілісну якість у процес наукового переосмислення світу [6].

Залежність освіти від науки визначається рівнем і глибиною використання новітніх наукових здобутків для ефективної реалізації освітнього процесу, передусім, модернізації змісту освіти шляхом впровадження результатів наукових досліджень.

Одним із важливих завдань освітнього процесу є забезпечення системності та цілісності у продукуванні фундаментальних знань і практичних умінь та навичок здобувачів щодо концептуалізації філософських підходів до визначення сутності і результативності наукової діяльності [6].

Учені визначають [5, с. 97–98]: «Творчий пошук соціології освіти проявляється в її «відкритості» реальному буттю, що зумовлює необхідність таких рівнів аналізу:

- а) філософських основ соціологічного пізнання;
- б) проблем теоретичного пізнання;
- в) проблем емпіричного пізнання;
- г) методологічного аналізу процедури, техніки й інструментарію організації дослідження;
- д) міждисциплінарного контексту досліджень».

Конкретні засоби і прийоми трансформації наукового знання в освітнє, перетворення нових наукових відкриттів у надбання тих, хто навчається повною мірою залежить від методичної майстерності педагогів, використання інформаційних технологій, наявності сучасного обладнання тощо.

Висновки. Проблема концептуального розвитку сучасної освіти, удосконалення її змісту і якості обумовлює об'єктивну потребу інтенсифікації теоретичних досліджень цієї галузі. Соціологія освіти за таких умов виконує теоретико-методологічну функцію у забезпеченні інтеграції системи наукових дисциплін, які займаються освітньою проблематикою, а також у визначенні її критеріїв, сутнісних характеристик, чинників, індикаторів,

Здійснення соціологічного аналізу як засобу вивчення освіти встановлює мету, завдання, результати освітньої діяльності у системі механізмів соціальної діяльності, дію закономірностей і тенденцій, притаманних освіті як сфері суспільного життя та соціальному інституту.

Соціологічній інтерпретації підлягають організація освітньої сфери, механізми її функціонування, методи коригування і способи взаємодії з іншими соціальними інститутами.

Особлива роль соціології розкривається також у її методі пізнання сутності освітнього процесу, визначенні теоретико-методологічних основ його аналізу, соціальних характеристик і динаміки якісних аспектів освітнього простору.

Подальші наукові розвідки можуть стосуватися теоретичних обґрунтувань управління якістю освіти, прийняття компетентних управлінських рішень, формування практичних заходів щодо підвищення інноваційності та ефективності освітньої діяльності.

Література:

1. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія. Загальний курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Каравела, 2004. 456 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000013305> (дата звернення: 2.08.2023).

2. Ліщук-Торчинська Т. П. Поєднання традицій та інновацій у змісті освіти і технології навчання у процесі викладання курсу «Соціологія освіти» у вищій школі. *Sociological Studios*. 2012. № 1 (1). С. 71–75. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9859/1/Lishchuk-Torchynska.pdf> (дата звернення: 4.08.2023).
3. Хомерікі О. А. Категоріальне поле соціології вищої освіти. *Нова парадигма*. 2010. Вип. 95. С.182–193.
4. Чепак В. В. Предметне поле соціології освіти: множинність теоретичних інтерпретацій. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Соціологія*. 2012. Вип. 189. С. 7–12.
5. Пилипенко В. Є., Волянська О. В. Вітчизняна соціологія освіти: теоретико-методологічні та історичні засади. *Вісник Національного університету Юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Сер.: Соціологія*. 2017. № 4. С. 81–105.
6. Бержанір А., Запорожець М. Особливості формування навичок філософського аналізу науки у здобувачів PHD програм. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 8 (10). С. 22–30. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/2186/2187> (дата звернення: 10.08.2023).

References:

1. Lukashevych, M. P., & Tulenkov, M. V. (2004) *Sotsiologhiia. Zahalnyi kurs [Sociology. General course]*. Kyiv: Karavela. Retrieved from <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000013305> [in Ukrainian].
2. Lishchuk-Torchynska, T. P. (2012) *Poiednannia tradytsii ta innovatsii u zmisti osvity i tekhnologii navchannia u protsesi vykladannia kursu «Sotsiologhiia osvity» u vyshchii shkoli [A combination of traditions and innovations in the content of education and learning technology in the process of teaching the course «Sociology of Education» in a higher school]*. *Sociological Studios*, 1 (1), 71–75 [in Ukrainian].
3. Khomeriki, O. A. (2010) *Katehorialne pole sotsiologii vyshchoi osvity [The categorical field of the sociology of higher education]*. *Nova paradyhma – New paradigm*, 95, 182–193 [in Ukrainian].
4. Chepak, V. V. (2012) *Predmetne pole sotsiologii osvity: mnozhynnist teoretychnykh interpretatsii [Subject field of the sociology of education: the plurality of theoretical interpretations]*. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly. Ser.: Sotsiologhiia – Scientific works of the Black Sea State University named after Peter Mohyla. Series: Sociology*, 189, 7–12 [in Ukrainian].
5. Pylypenko, V. Ye., & Volianska, O. V. *Vitchyzniana sotsiologhiia osvity: teoretyko-metodolohichni ta istorychni zasady [Domestic sociology of education: theoretical, methodological and historical foundations]*. *Visnyk Natsionalnoho universytetu Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. Ser.: Sotsiologhiia – Bulletin of the National University Law Academy of Ukraine named after Yaroslav Mudryi. Series: Sociology*, 4, 81–105 [in Ukrainian].
6. Berzhanir, A., & Zaporozhets, M. (2022) *Osoblyvosti formuvannia navychok filosofskoho analizu nauky u zdobuvachiv PHD proqram [Features of the formation of the skills of philosophical analysis of science among applicants for PHD programs]*. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii – Scientific innovation and advanced technology*, 8 (10), 22–30 [in Ukrainian].